

A J. 13. szelvényben a feltárás közben tapasztaltuk, hogy a rendkívül száraz és meleg nyár ellenére az É-i hajófal nagyon nedves volt, a kitermelt föld tocsogott a víztől. A fal lábazati szegélye alatti homokkő sor szétfagyott, a nedvességtől mállott. Az alapozás kősorai nagyméretű keskeny kövekből készültek, három téglacsík figyelhető meg bennük. Ezek bontott téglákból készültek.

A mellette lévő J. 14. szelvényt az esőcsatorna miatt kihagyott tanúfal osztja. A K-i szakaszban van az É-i hajófal K-i vége. A szelvény Ny-i részében is megfigyelhető volt, hogy igen nagyméretű kövekből készült az alapozás, és ezek a kövek nem egy bányából valók. A felső sorban homokkő van, de van mészkő és kavicsos szerkezetű kő, olyan, amilyenből a szentgotthárdi apát-ság épült. Ez feltehetően a németújvári (Güssing, Ausztria) bányából származik. Az alsó sorban lévő 1 m hosszú, 25 cm vastag kő a római korból származhat. Itt is találtunk bontott téglából készült sorokat az alapozásban. A fal itt is nagyon nedves volt, és amikor pár csepp eső esett, az alapfal alatti agyagon állt a víz.

A K-13. és K-14. szelvények kézzel történt kiasása után világosan látszott, hogy 80–90 cm mélységig csak törmelék van, és ez alatt kezdődik a sírréteg. A munka meggyorsítása érdekében a templom É-i hajófalát melletti J. 8–12 szelvényekből 70 cm mélységig gépi erővel szedtük ki a földet és alakítottuk ki a tanúfalakat. Így ötméterenként tudtunk metszetet készíteni a talaj szerkezetéről.

Munkatárs: Pálvölgyiné Hajmási Erika. Az ásatáson részt vett: Szende László, Stibrányi Máté, Kodolányi Júlia, Berecz Barbara régészhallgató.

Az ásatási területet kertészetiileg is elrendezve adtuk át dr. Rátkai László plébános úrnak.

VALTER ILONA

167. Jászberény, Ferences rendház

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) Kk

2000 nyarán ifj. Sisa Béla az Országos Műemlékvédelmi Hivatal jászberényi megbízottja felkereste a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatóságát, hogy végezzünk megelőző feltárást a jászberényi Katolikus Szeretetotthon (az egykori ferences rendház) területén. A régészeti kutatásra részint a quadrum tervezett díszkövezése, részint pedig az újonnan építendő épületek miatt került sor 2000. szeptember 25. és október 15. között.

A belső udvaron két, egymásra merőlegesen, egyenként 2×10 m hosszú kutatószelvényt nyitottunk (1. és 2. szelvények). Az 1. szelvényben 5 objektumot tártunk fel, melyekből 2 a quadrum 18. századi járószint darabjának bizonyult, a két szint egymás alatt helyezkedik el, szabályosan kötésbe rakott téglákból áll, a két szint között égett, törmelékes puszta réteg van. Az első szelvényben feltártunk egy 1,1 m átmérőjű, 3,6 m mély gödröt, melynek oldala ki volt tapasztva, korát meghatározni nem lehetett, mivel fel volt töltve építkezési törmelékkel. A második szelvényben négy gödröt tártunk fel, melyeket építési törmelékkel töltöttek fel. A 2. szel-

vényben 2,4 m mélységben megtaláltuk a fekete humuszt, melyet a rendház 1730-as évekbeli építése során feltöltöttek és elegyengettek.

A szeretetotthon külső udvarán, ahol az épületek emelését tervezik, újabb 3 szelvényt nyitottunk. Kettőt a rendház nyugati oldalán egymásra merőlegesen (3. és 5. szelvények), egyet pedig a rendház K-i oldalán (4. szelvény) a lebontásra kerülő melléképületek közelében. A 3. szelvény Ny-i részén a szelvényre merőleges DNy-i irányú alapfalat találtunk, a falat követve nyitottuk meg az 5. szelvényt, melyben meg is találtuk az alapfal folytatását. A falalapot nagyobb, gömbölyű patakkövekből rakták, átlagosan 70–80 cm magasságig maradt meg, néhol a tetején megmaradt néhány téglá is, ami mutatja, hogy a felszín feletti rész téglafal volt. A fal vastagsága 70 cm, ami földszintes épületre utal. A falat a kert fája miatt nem tudtuk követni. Az 5. szelvényben két gödröt is feltártunk, betöltésük lebontott szemeskályhák maradványai-ból állt. Az 5. szelvényből – sajnos szórványként – előkerült I. Zsigmond lengyel király 1540-ben kibocsátott ezüstgarasa. A 4. szelvényben találtunk egy téglából épített út vagy járószint maradványait, valamint egy nagyméretű kövekből kirakott medence maradványait. A kemence Di oldalához kapcsolódóan feltehetőleg a tüzelőnyílás téglával kirakott, lépcsőzetesen a kemence felé emelkedő szintjét találtuk.

Az egész területet vastagon (1,1–1,6 m) építési törmelékkel töltötték fel, aminek célja feltehetően az volt, hogy vízszintessé tegyék a terepet, melyre a rendházat építették. A tervezett építkezések előtt mindenképp javasolt a beépítendő területek megelőző feltárása.

POLGÁR ZOLTÁN

168. Jásztelek, Hosszú-dűlő

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) Á

2000 tavaszán elkezdődtek a Jászsági Regionális Szilárd Hulladéklerakó és a hozzá vezető utak építési munkálatai.

A Jászteleket a hulladéklerakóval összekötő út mentén két lelőhelyet találtunk. (Jásztelek, Hosszú-dűlő és Jásztelek, Nyári-járás) az előzetes terepbejárás során. A Hosszú-dűlő lelőhelyen Árpád-kori telepjelenségekre bukkantunk.

A feltárást az előzetes szerződés alapján 2000. június 12-én kezdtük meg. A kivitelező Alterra Építőipari Kft. géppel lehumusztolta a 180 m hosszú, 10 m széles lelőhelyet, majd a Jászapáti Város Önkormányzata által biztosított munkásokkal elkezdtük a kézi feltárást. 2000. június 21. és július 14. között 44 Árpád-kori objektumot bontottunk ki, a területen más korszakból származó leletek, objektumok nem kerültek elő.

A lelőhely egy kb. 3–4 hektáros enyhe kiemelkedés gerincén helyezkedik el, és a tervezett út nyomvonalán kívül is találtunk Árpád-kori leleteket.

Feltártunk két félig földbe mélyített házat (1. és 26. objektumok). Mindkét házban volt kemence, melyek-

nek csak a sütőfelületét tudtuk megfogni. Az 1. objektum É-i részét egy szintén Árpád-kori nagyméretű szögletes gödör bolygatta meg. A háznak nem volt letaposott padlója, laza sárgás homokba volt beleásva, ez esetleg kétségessé teszi az épület lakás célú használatát. Tetőszerkezetre utaló cölöplyukakat sem a ház gödrén belül, sem pedig azon kívül nem találtunk. A ház DK-i sarkában 1 m átmérőjű, gyengén kiégett kemence maradványait találtuk meg. A másik ház (26. objektum) gödrét nem mélyítették az altalajba, csak a szubhumusz aljáig tartott a gödre. A háznak több rétegben letapasztott, lejárt padlója volt, benne kisméretű ülőgödrökkel. A kemence a ház DNy-i sarkában volt, meglehetősen kisméretű – legnagyobb átmérője 55 cm – ovális alaprajzú. Vastagon kiégett sütőfelületéből cserepek kerültek elő. Feltártunk egy külső kemencét (3. objektum), átmérője 70 cm, sütőfelülete 7–8 cm vastagon átégett, oldalfalai kb. 30–35 cm magasságban maradtak meg. A betöltésből edényfalból készült orsókarika került elő.

A többi objektum nagyrészt gödör volt, leletanyaguk jellemzően kerámia és állatcsontok. Több árok is előkerült, köztük egy kettős árok részlete, az árkok funkciójáról a felület kis mérete miatt nem tudunk meg sokat.

A 37. objektumból (gödör) előkerült egy csontsíp törött darabja.

Munkatárs: Pintér László régész.

POLGÁR ZOLTÁN

169. Jobbágyi, Vám-part

(Nógrád megye) Ő

2000 novemberében a Szuha-patak melletti dombon a Zsidó temető fölött kézzel készült őskori kerámiatöredékeket gyűjtöttem. Úgy tűnik, a lelőhely viszonylag nagy felületen terül el a patak menti dombháton és feltehetőleg átnyúlik az út túloldalára is. A kábelfektetés kb. 1 m mélységben 40 cm-es szélességben haladt át a lelőhelyen közvetlenül az országút mellett. Itt a talaj, az út és más közművek építésének következtében feltehetőleg egyébként is bolygatott lehetett.

A leletanyag a szécsényi Kubinyi Ferenc Múzeumba került.

MAJCHER TAMÁS

170. Jósvafő, Táncsics Mihály utca 18.

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk

A ház lucernával bevetett kertjében késő középkori kovácshalakot gyűjtöttünk. A lelőhely a helytörténeti irodalomban is szerepel.¹²

CZAJLIK ZOLTÁN

171. Kajdacs, Sānc

(Tolna megye) I

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma 1999–2000. évi felhasználásra 307 000 Ft támogatást nyújtott a tolna megyei földvárkutatáshoz. Cél a mezőgazdasági munkák miatt már teljesen elpusztult, felszíni nyomokat már nem mutató őskori és középkori várak felderítése volt. A légi fotózást 1999 decemberében hóban, valamint 2000 tavaszán, különböző megfigyelési és időjárási körülmények között végeztem.

Kajdacson a decemberi, hóban készült fotókon igen gyenge, talán erődítésre utaló nyomok láthatók, de ezeket még ellenőrizni kell újabb légi fotózással és terepbejárással.

MIKLÓS ZSUZSA

172. Kakasd, Szentgáli-dűlő

(Tolna megye)

Ő, Ró, Kö

A falutól K-re a Völgységi-patak és egy kis ér által közrefogott dombon légi felderítés közben úgy látszott, hogy a dombot a támadható 3. oldal felől árok választja el.

2000 tavaszán a légi fotózást követően terepbejárást végeztem. Az egész domb szántás, boronált, de azóta kapott már esőt. A felszínen közepes sűrűségben találtam cserepeket (őskor, római kor, középkor), állatcsontokat. Több hamus folt is látszik. Erődítésnek azonban nincs nyoma. Az a szürke sáv, amit felülről láttam, tulajdonképpen a dombnak az ártérbe nyúló széle, hamus terület leletekkel. Egyébként a domb oldala lankás, tehát az esetleges erődítéshez egyetlen átvágás nem lett volna elég.

MIKLÓS ZSUZSA

173. Kapospula, Szőlőhegyi külső tanyák

(Tolna megye) Á, Kk

Kapospulán, a Dáróvártól kissé É-ra, a Kapos árteréből kissé kiemelkedő dombon, a Dáróvár K-i oldalán folyó kis patak és az ártér találkozásánál 2000 tavaszán terepbejárás során a szántásban leleteket találtam. Két hamus foltban Árpád-kori és késő középkori cserepek voltak, mintegy 50 m-es körzetben.

Dáróvár közvetlen közelében, a völgyben nem találtam leleteket (ehhez az is hozzájárul, hogy az egész környék elhanyagolt, bozótos).

Dáróvár teteje és oldala is bozótos, alig lehet járni. A csúcs É-i végében most is látszik egy téglafalmaradvány, amely méréskor nem látszott. A felszínen disznótúrásokban néhány cserepet találtam.

MIKLÓS ZSUZSA

174. Kaposvár, Vár

(Somogy megye) U, B, Á, Kk, Tö

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma által kiírt Nemzeti Örökség Program '99 pályázatán a „Kaposvári

12 SZABLYÁR P.: Jósvafő ipartörténete, in: SZABLYÁR P. – SZMORAD F. (szerk.): Jósvafő, település a források és barlangok völgyében, 101-110.